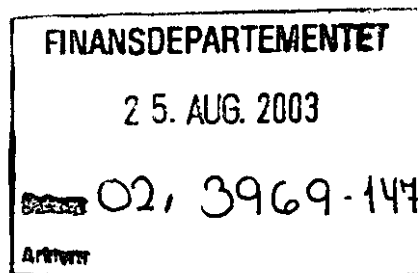

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep.
0030 Oslo

Administrerende direktør/
Director General

Kongens gt. 6
P.b. 8131 Dep.
N-0033 Oslo
Tel.: +47-21 09 49 90
Fax: +47-21 09 49 98

Internet: www.ssb.no
E-post/E-mail: ssb@ssb.no

Oslo, 20.08.2003
Deres ref.: 02/369 C JEH, Vår ref.: 03/1675
Saksbehandler: Svein Homstvedt
Seksjon for miljøstatistikk

Høring av skisse til nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling - Nasjonal Agenda 21

Vi viser til Deres brev av 12.8.2003. Statistisk sentralbyrå (SSB) ble ved en inkurie uteglemt ved den ordinære utsendingen av planen, og vi har derfor fått en særdeles kort tidsfrist på å avgi høringsuttalelse. Dette er beklagelig, da saken er såpass viktig at det burde vært gitt anledning til en bredere behandling i vår organisasjon.

Handlingsplanen er et omfattende dokument som dokumenterer politiske mål på en rekke områder, og som vil kreve oppfølging for å etterprøve om målene nås. Dette krever et bredt statistikktilfang. I medhold av statistikklova er SSB det sentrale organ for utarbeiding og spredning av offisiell statistikk, og har ansvar for internasjonalt statistisk samarbeid. Etter vår oppfatning er det derfor naturlig og nødvendig at SSB trekkes aktivt med i videre planlegging og oppfølging av planvedtak i forhold til bærekraftig utvikling.

SSBs arbeid med bærekraft-spørsmål

SSBs visjon, nedfelt i strategien 2002-, er at "Offisiell statistikk ... skal gi grunnlag for bærekraftig økonomisk, sosial og miljømessig utvikling." (kap. 1). De tre hovedpilarene i bærekraft-spørsmål som handlingsplanen skisserer er derfor solid nedfelt i SSBs egen tenkning og handling, og SSB har i dag en omfattende portefølje av statistikker som kan belyse elementer innenfor bærekraft-problematikken.

Vårt internasjonale engasjement på bærekraft-indikatorer foregår innenfor Eurostat Task Force for Sustainable Development Indicators og i to undergrupper av dette. I tillegg har vi på oppdrag fra OECD gjennomført en review av bærekraft-indikatorer innen OECD-landene. Vi har gitt innspill til tilsvarende utviklingsarbeider i FN som oppfølging av tusenårsmålene for bærekraftig utvikling, og tidligere deltatt i FN-ECE-arbeid på feltet. Vi har videre behandlet og produsert statistikk for EUs strukturindikatorer samt levert statistikk til det foreløpige nordiske indikatorsettet. SSB besitter derfor god oversikt over indikator-utviklingen på området.

Generelt om planen

Dokumentet inneholder mange gode prinsipper og målsettinger på flere områder, men er nokså tynn på konkrete tiltaksplaner og målsettinger, og i de tilfellene der målene er konkrete, blir perspektivet kort-siktig. Bl.a. gjelder dette for klima, der horisonten er Kyotoperioden fram til 2012. I et bærekraft-perspektiv som skal ta hensyn også til framtidige generasjoner, bør man gå lenger og iallfall antyde hva mer langsiktige utslippsmål for Norge bør bli. Drøftingen av norsk petroleumssektor og eventuell satsing på ny teknologi slik som CO₂-håndtering m.m. bør skje i lys av slike mer langsiktige perspektiver. I

planen skjer f.eks. diskusjonen omkring petroleumsaktivitet i nordområdene helt uten henvisning til klimaproblematikken.

Utvalg for utvikling av indikatorer

Handlingsplanen påpeker at Brundtland-kommisjonens beskrivelse av bærekraftig utvikling "kan framstå som lite entydig". SSB deler dette synet, og det er en stor utfordring å utvikle et oversiktlig indikatorsett som kan gjenspeile om vår verden beveger seg i en mer bærekraftig retning eller ikke. Kravene til slike indikatorer er at de i tillegg til å reflektere problemstillingen må hvile på et solid og systematisk fundament av dokumenterte observasjoner. Offisiell statistikk vil være en viktig kilde for slike indikatorer.

Handlingsplanen signaliserer at et utvalg vil bli nedsatt som vil arbeide med å utvikle indikatorer. Det påtenkte utvalget må være bredt sammensatt for å få en god forankring. Samtidig er det viktig å sette tempo bak prosessen for ikke å komme for langt på etterskudd i forhold til pågående internasjonal aktivitet på feltet. Vi vil derfor så sterkt som mulig tilrå at det blir stilt ressurser til rådighet slik at utvalget får mulighet til å gjøre et ordentlig arbeid, og raskt.

Det er grunn til å tro at SSB vil være en sentral leverandør av statistikk til et slikt indikatorsett, vi har et bredt fagmiljø og god kompetanse på både bærekraft-perspektivet og indikatorutvikling. SSB ønsker å ta aktivt del i det påtenkte utviklingsarbeidet, og vi vil minne om at også i andre land er statistikkbyråene sentrale i utviklingen av nasjonale sett.

Indikatorer for komplekse mål

Handlingsplanen framhever at "Arbeidet med bærekraftig utvikling krever at økonomiske, sosiale og miljøhensyn ses i sammenheng", og at "Den økonomiske og den sosiale strategien skal inngå med større vekt i den reviderte strategien". Dette er helt i tråd med de internasjonale trender i arbeidet.

Videre sies det i planen at det "...det er en fordel (uthevet av oss) å knytte arbeidet med bærekraftig utvikling til sentrale politisk-økonomiske dokumenter og beslutninger for å unngå at bærekraft eller miljøvernpolitikk lever sitt eget liv på siden av disse prosessene". Dette er forsiktig uttrykt; vi ville sagt at det er en *forutsetning* at dette bærekraft-perspektivet integreres i de forskjellige samfunnssektorene. Samtidig er det likevel viktig at det tas overordnede politiske grep. Dette er ikke like tydelig uttrykt. Planen skisserer en rekke mål på forskjellige områder, men disse målene er ikke stilt opp mot hverandre og prioritert i den grad konflikter oppstår. Dette blir en stor utfordring i det videre arbeidet med bærekraftig utvikling.

Tilsvarende er det en utfordring å utvikle indikatorer som viser sammenhengen mellom mål og resultater på ett område sett i sammenheng med et annet. Det er tradisjonelt god sammenheng mellom økonomiske og sosiale indikatorer, og det er begynt å komme på plass et rammeverk for sammenhengen mellom økonomi og miljø, særlig gjennom NAMEA-arbeidet, selv om atskillig arbeid gjenstår. Men indikatorer som kan påvise sammenhengen mellom den sosiale dimensjonen og miljødimensjonen er haltende, og dette er også erkjent internasjonalt. Eksempelvis: Hvordan påvirkes f.eks. miljøpolitikken av en nedgang i sysselsettingen i energikrevende eller forurensende næringer, og hvordan påvise sammenhengen mellom disse områdene ved hjelp av indikatorer? Eller hvordan påvirker miljøtilstanden folkehelsen?

Rammevilkår

Det er i Norge et stort behov for å få stabile og forutsigbare rammebetingelser for observasjons- og måleprogrammer inkludert statistikkproduksjon og -utvikling. Dette er lite fokusert i planen. Flere lange og svært verdifulle måleserier og statistikkprodukter er truet av terminering pga. usikker finansiering. Skal man kunne påvise resultater på et såpass komplisert område som bærekraftig utvikling, er det en forutsetning at vi må vite hva som faktisk skjer på de forskjellige områdene.

Føre-var-prinsippet og indikatorutvikling

Handlingsplanen erkjenner at det er behov for økt kunnskap på flere områder. Eksempelvis er dette framhevet i forbindelse med forvaltningen av marine ressurser (s.12). Kunnskapsoppbygging er langsiktige prosesser. Hvordan forvaltes ressursene i påvente av denne kunnskapen? Dersom føre-var-

prinsippet skal kunne følges i praktisk politikk, krever det mer måtehold i tildeling av konsesjoner og kvoter og en sterkere satsning på et sikrere informasjonsgrunnlag før man letter på restriksjoner i ressursbruken. Igjen: Det kreves et bredt informasjonsgrunnlag for å forvalte ressursene, og det kan bli kostbart å spare på dette.

Økonomiske virkemidler i miljøpolitikken

Det skrives godt om slike virkemidler i planen, og SSB har ikke innvendinger mot det som står nevnt. Men vi savner beskrivelse av muligheter på noen områder som ikke er nevnt, f.eks. veiprising som et middel til å regulere trafikken i storbyene for å få forurensningen ned. I et bærekraft-perspektiv må det være et mål å få luftforurensningen i byene ned i forhold til dagens nivå.

Andre elementer i planen

Fattigdomsutvikling er naturlig nok et sentralt element i handlingsplanen. Dokumentet understreker likevel ikke tydelig nok at det i mange sammenhenger (f.eks. klima) er vestlig livsstil som begrenser utviklingsmulighetene i fattige land dersom kloden skal sikres en framtid. Indikatorer som kan peke på sammenhengen mellom rikdom, fattigdomsutvikling og miljøtilstand, må utvikles. Det står (s.10) at "...det må skapes økologisk rom for at u-landene skal kunne løftes opp økonomisk og sosialt", men det er ikke påvist hvordan dette skal kunne etterprøves.

Kjemikalier vies en del oppmerksomhet i planen, og det planlegges noen tiltak rettet mot hvilke kjemikalier som skal stå på myndighetenes lister. Vi utsettes for nye kjemikalier i akselererende tempo, men har dårlig oversikt over hvilke og hvilke skadevirkninger vi utsettes for. SSB har startet arbeider med statistikk over forbruk og eksponering for kjemikalier, men rammevilkårene for dette framover er usikre. Med den sterke betoningen av kjemikalieproblematikken i planen, må forholdene legges til rette for å utvikle kunnskap både om påvirkning og virkning. Ad det siste: Helse- og trygdestatistikk kan kanskje nyttes for å måle effekten av kjemikalier, men det har heller ikke vært rom for systematisk undersøkelse av dette.

Økt bruk av naturgass innenlands er et mål for regjeringen. Planen diskuterer imidlertid ikke hvordan dette påvirker mulighetene fornybar energi og andre energibærere som hydrogen på lengre sikt. F.eks. er det en fare for irreversible investeringer dersom man etablerer dyr infrastruktur for naturgass som ikke kan nyttes av andre energiteknologier.

Konklusjoner

SSB vil støtte hovedtrekkene i planen, og er innstilt på å bidra i det videre arbeidet ut fra våre ansvarsområder. Vi hilser det påtenkte utvalget for indikatorer velkommen, og vil gjerne delta aktivt i dette.

Med hilsen

Svein Longva